

ÁŠŠEČILGEHUS | SAKSFRAMLEGG

čoahkkín møte	: Landsmøte 2022
beaivi ja báiki tid og sted	: 23.9 –25.9, Áltá
áššenummar saksnummer	: 2022/11
áššemeannudeaddji saksbehandler	: riikkastivrra/landsstyret

mildosat vedlegg	: Gáldu Čála – Tidsskrift for urfolks rettigheter nr. 2/2010, kapittel 2.
--------------------	---

2022/11 STYRKING AV SAMETINGETS ØKONOMISKE RAMMER GJENNOM INNTEKTSSKATT

Bakgrunn

Store deler av det samiske samfunnet er avhengig av bevilgninger fra Sametinget. Barnehager, skoleelever, språksentre, museer, festivaler, kulturhus, foreninger, organisasjoner, forlag, kunstnere, musikere, joikere, duojáre, næringsutøvere, samisk idrett, medier, og samiske tilbud i kommuner, fylker osv. er alle mer eller mindre avhengige av bevilgninger fra Sametinget. Vi kan si at det samiske samfunnet driftes på det som er Sametingets budsjett til enhver tid. I 2022 utgjør dette 577,7 mill. kroner, noe som er betydelig mindre enn det både Den norske opera (685 mill. kroner) og Nasjonalmuseet (881 mill. kroner) mottar over statsbudsjettet.

Sametingets bevilgninger over statsbudsjettet har stått stille over lang tid. Utviklingen har vært preget av at Sametinget har hatt realnedgang sammenlignet med overføringer på statsbudsjettet ellers. Sametinget har også blitt forbigått ved nasjonale satsninger. Eksempelvis fikk ikke samiske museer ta del i det nasjonale museumsloftet, fordi regjeringen ikke økte rammene til Sametinget, som finansierer de samiske museene. Det Sametinget derimot har vært med på, er kutt begrunnet i effektivisering av offentlig sektor. Da staten innførte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen for offentlige virksomheter, kuttet staten også i Sametingets budsjett tilsvarende.

Det samiske samfunnet har store behov. Vi trenger flere lærere, flere læremidler, å utvikle samiske institusjoner, nærings- og bosettingstiltak for å nevne noe. Hvis Sametinget skal kunne videreutvikle det samiske samfunnet og svare på behovene, må Sametinget få økt sine økonomiske rammebetingelser, noe som også vil styrke muligheter til utøve samenes rett til selvbestemmelse.

Myndighetenes plikt til å sikre tilstrekkelige finansiering for Sametingets virksomhet er forankret i både Grunnloven og folkeretten. Grunnloven § 108 oppstiller en arbeidsdeling mellom staten og Sametinget. Staten skal «legge forholdene til rette» for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Regjering og Storting skal altså sørge for tilstrekkelige rammer, slik at samene selv som skal kunne sikre og utvikle sin kultur.

FNs erklæring om urfolk rettigheter artikkel 3 fastslår at urfolk har rett til selvbestemmelse. I kraft av denne rett bestemmer urfolk fritt sin politiske stilling og fremmer fritt sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Artikkel 4 fastslår at urfolk har, i utøvelsen av sin rett til selvbestemmelse, rett til autonomi eller selvstyre i saker som angår deres indre og lokale anliggende, samt rett til ordninger for finansiering av sine autonome funksjoner.

ILO-konvensjonen 169 artikkel 7 slår fast at urfolk har rett til å vedta egne prioriteringer, og så langt som mulig kunne utøve kontroll med sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling.

Det er også rasjonelt at samene selv har frihet til å vedta sine egne økonomiske prioriteringer. Samene kjenner selv de samiske behovene best og vet hvilke tiltak som det er behov for og hvordan de bør innrettes. Sagt på en annen måte: Sametinget får mer ut av hver krone til samiske formål enn det staten ville ha fått til.

For staten er også bevilgninger til Sametinget en mulighet for å gjøre opp for uretten begått gjennom fornorskningspolitikken. Det kan staten gjøre ved å «legge til rette» for at samene kan sikre at samisk språk, kultur, næringsliv og samfunnsliv har en fremtid. Å rette opp i konsekvensene fra fornorskninga er imidlertid en oppgave som krever betydelig innsats og kapasitet, og ikke minst betydelige økonomiske bevilgninger.

Vurdering av inntektsskatt

Den norske staten fortsetter å svikte sine forpliktelser over for samene, ved at ingen regjeringer av noen farger viser vilje til å sette Sametinget i stand til å gjøre sin jobb. Signalene fra regjeringen om statsbudsjettet for 2023 har vært at det er krisetider og et trangt budsjett. Man kan ende opp i en situasjon der det samiske samfunnet – samiske barn, samisk språk og kultur – må fortsette å vente på redningen, fordi pengene «må» bli brukt på noe annet. I verste fall må det samiske samfunnet gjennomgå kutt, hvis man skal tro budsjettssignalene som kommer fra regjeringspartiene i media. Det samiske samfunnet bør ikke akseptere stadig nye begrunnelser for hvorfor staten Norge ikke kan innfri moralske og juridiske forpliktelser overfor sitt urfolk. Derfor mener landsstyret at det er nødvendig å vurdere alternative inntekter for Sametinget, i tillegg til dagens bevilgninger over statsbudsjettet. En av mulighetene som bør vurderes er om Sametinget bør motta inntektsskatt på grunnlag av medlemmene i Sametingets valgmanntall.

Inntektsskatten fordeles i dag mellom kommune, fylkeskommune og stat. Den delen av inntektsskatten som i dag går til staten kan, for de registrerte i Sametingets valgmanntall, gå direkte til Sametinget. På den måten vil ikke kommune og fylkeskommunene få redusert inntektsskatt fra sine innbyggere. Det vil også bety at innmeldte i Sametingets valgmanntall ikke skal betale noen ekstra skatt sammenlignet med i dag.

En inntektsskatt til Sametinget skal heller ikke komme i stedet for dagens bevilgninger over statsbudsjettet, men i tillegg.

For å kunne identifisere hvem som skal betale inntektsskatt til Sametinget, vil Skatteetaten måtte bruke Sametingets valgmanntall. Skatteetaten har imidlertid i dag ansvaret for oppdateringen og føringen av Sametingets valgmanntall, etter oppdrag fra Sametinget. Det kan også tenkes en løsning hvor antallet innmeldte i Sametingets valgmanntall brukes til å beregne overføringen til Sametinget basert på medianlønnsinntekten i Norge.

En fordel med å knytte inntektsskatten til Sametingets valgmanntall er at det vil være en samfunnskontrakt mellom den innmeldte og Sametinget. Ved innmelding i valgmanntallet vil den enkelte kunne bidra direkte med å styrke Sametinget økonomiske rammer. For Sametingets del vil samfunnskontrakten gi en enda større forpliktelse til å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Eksempler på beregninger

Medianlønnen i Norge i 2021 var på 550 000 kroner. I 2021 var skatteprosenten til kommune på 11,15 % og til fylkesskatt på 2,70 %. Skatten til staten (også kalt fellesskatt) utgjorde 8,15 %.

Etter minstefradrag og personfradrag, er den skattbare medianlønnen i Norge 390 800 kroner. I 2021 var det 20 545 personer i Sametingets valgmanntall. Dette gir følgende beregninger:

Skatteprosent	Inntektsskatt fra én person	Total inntektsskatt
1 %	Kr 3 908	Kr 80 289 860
3 %	Kr 11 724	Kr 240 869 580
6 %	Kr 23 448	Kr 481 739 160
8,15 %	Kr 31 850	Kr 654 362 359

Beregningene har ikke tatt høyde for at Nord-Troms og Finnmark har noe lavere skatteprosent. Det er heller ikke tatt høyde for andre fradrag som skatteyttere kan kreve. Beregningene

illustrerer likevel at hvis Sametinget overtar hele statens andel av inntektsskatten fra innmeldte i Sametingets valgmanntall, kan Sametinget oppimot fordoble sine økonomiske rammer sammenlignet med dagens nivå.

MEARRÁDUS EVTTOHUS | FORSLAG TIL VEDTAK:

NSR mener at Sametingets økonomiske rammer må økes betydelig, slik at Sametinget får økt kapasitet til å svare på det samiske samfunnets behov.

NSR ber Sametinget om å vurdere om hele eller deler av statens andel av inntektsskatt fra innmeldte i Sametingets valgmanntall, bør overføres til Sametinget. Den enkelte skatteyter vil dermed ikke få økt skatt, og kommunenes og fylkeskommunenes andel av inntektsskatten blir ikke berørt.

Dagens ordning med budsjettbevilgninger gjennom statsbudsjettet, skal komme i tillegg til inntektsskatten til Sametinget.

NSR ber Sametinget om også å vurdere andre nye inntektskilder.